

[Γκρεγκ Κινίαρ]

«Με άγγιξε η ειηλικρίνεια
της ανθρώπινης ιστορίας»

57

ART & LIFE

Η Ελλάδα αύριο 55

[Πέτρος Θέμελης]

Μοντέλο
διακυβέρνησης
για τους
σύγχρονους
η Αρχαία
Μεσσήνη

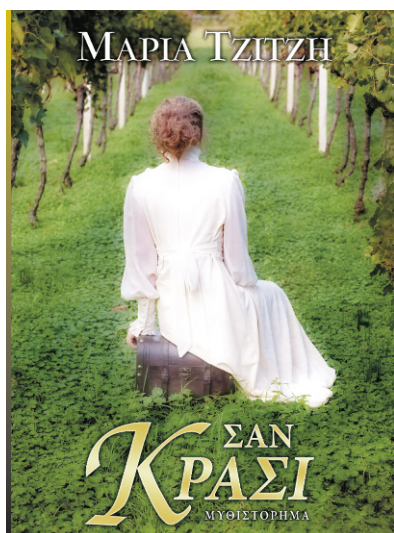
«Υπήρχε τότε έντονη αίσθηση της δημοκρατίας
που ακόμη και τα σπίτια τους, πλούσιων
ή φτωχότερων, είχαν απόλυτη ομοιομορφία
και αυτό δίνει απαντήσεις και στους άρχοντες
που θέλουν να κυβερνούν τον τόπο»

58-59

Ένα ταξίδι
γεμάτο
γεύσεις
ζωής

62

[Κώστας Κρομμύδας]

Τα πάντα
γύρω μας
δείχνουν να
καταρρέουν

60-61

Μουσική
περιπλάνηση
στην Ελλάδα
με την
Χαρούλα

63

[Πέτρος Θέμελης]

Ο καθηγητής Αρχαιολογίας και ψυχή των ανασκαφών στην Αρχαία Μεσσήνη μιλάει στην

Μοντέλο διακυβέρνησης
για τους σύγχρονους
η Αρχαία Μεσσήνη

Συνάντηση εκ των σημαντικότερων καλλιτεχνικών δυνάμεων του τόπου συντελείται απόψε για την επίτευξη ενός από τα σπουδαιότερα γεγονότα του φετινού καλοκαιριού.

στην ΕΦΗ ΠΟΛΥΖΩΗ

Δεν είναι καθόλου τυχαίο γεγονός, ούτε μπορεί να περάσει απαρατήρητη η επαναλειτουργία του Αρχαίου Θεάτρου της Μεσσήνης ύστερα από 2.300 χρόνια. Απόψε, Σάββατο 3 Αυγούστου, για πρώτη φορά έπειτα από τόσα χρόνια, θα ακουστούν ξανά από την ορχήστρα του περίφημου μνημείου η ανθρώπινη φωνή και η μουσική. Είναι τα «εγκαίνια» του αναστηλωμένου πια αρχαίου θεάτρου, ύστερα από 26 χρόνια υποδειγματικής εργασίας της ομάδας του αρχαιολόγου Πέτρου Θέμελη, που είχε όραμα, στόχους και αποφασιστικότητα. Πόροι από το 2ο και το 3ο ΚΠΣ στήριξαν τις εργασίες αποκατάστασης και ήταν και η γενναία χορηγία του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος που κάλυψε τις δαπάνες εκπόνησης των αναγκαίων μελετών και το κόστος εφαρμογής τους.

Ο πρόεδρος του «Διαζώματος», που αποσκοπεί στη διάσωση και την ανάδειξη των αρχαίων θεάτρων στην Ελλάδα, Σταύρος Μπένος, εκφράζει τη συγκίνησή του για τα «θυρανοίξια» του κορυφαίου μνημείου στην Αρχαία Μεσσήνη τονίζοντας από καρδιάς: «Είναι μια μεγάλη και συμβολική στιγμή γιατί η ερωτική συνεύρεση ενός μεγάλου μνημείου με έναν ποιητή της αρχαιολογίας που απέδωσε μια εξαιρετική αποκατάσταση θα βιωθεί έπειτα από 2.300 χρόνια από τους πολίτες του κόσμου».

Και όλα αυτά για τον ομότιμο καθηγητή Αρχαιολογίας και «ψυχή» των ανασκαφών στην Αρχαία Μεσσήνη Πέτρο Θέμελη, ο οποίος μίλησε στην «Ε» λίγο πριν από τα εγκαίνια του χώρου, ο οποίος,

«Υπήρχε τότε έντονη αίσθηση της δημοκρατίας που ακόμη και τα σπίτια τους, πλούσιων ή φτωχότερων, είχαν απόλυτη ομοιομορφία και αυτό δίνει απαντήσεις και στους άρχοντες που θέλουν να κυβερνούν τον τόπο»

«Όταν ξεκινήσαμε τις ανασκαφές μάς έπιασε απογοήτευση. Ήταν μια ανασκαφή που κράτησε χρόνια γιατί τα πάντα ήταν γκρεμισμένα. Δεν υπήρχε τίποτα όρθιο που να λειτουργεί. Είχαν καλυφθεί με χώμα...»

Απόψε, ύστερα από 2.300 χρόνια σιωπής, το Αρχαίο θέατρο Μεσσήνης επιστρέφει στη ζωή χάρις τους πόρους του ΚΠΣ και τη γενναία χορηγία του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος

«Δεν μπορώ να δω τον εαυτό μου χωρίς την Αρχαία Μεσσήνη»

όπως μας είπε, ιστορικά και «για περισσότερα από 600 χρόνια φιλοξενούσε πολιτιστικές αλλά και πολιτικές εκδηλώσεις. Στον χώρο του βρέθηκαν μεγάλες προσωπικότητες της εποχής, όπως ο βασιλιάς της Μακεδονίας Φίλιππος Ε' και ο περίφημος στρατηγός της Αχαϊκής Συμπολιτείας Φιλοποίμνην ο Μεγαλοπολίτης». Παράλληλα πρόσθεσε: «Έπειτα από σιωπή και εγκατάλειψη 1.700 χρόνων, το αρχαίο θέατρο της Μεσσήνης ανοίγει και πάλι τις πύλες του για το κοινό το φετινό καλοκαίρι, για πρώτη φορά μετά το 300 μ.Χ., οπότε και σταμάτησε η λειτουργία του. Η αδιάκοπη λειτουργία του για έξι αιώνες (από το 300 π.Χ., όπως υπολογίζεται) έδωσε τη θέση της στην εγκατάλειψη και παρακμή. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι οι Βυζαντινοί κάτοικοι της περιοχής που βίωναν την κατάρρευση της Πόλης, οπότε τα θέατρα δεν τα χρειαζόνταν πια γιατί είχαν το Θείο Δράμα που παιζόταν στους κόλπους της εκκλησίας. Τελικά, όπως και αλλού, και αυτό το θέατρο είχε γίνει λατομείο πια γι' αυτούς και αφού αποξήλωσαν πολλά από τα καθίσματα του μνημείου και τα ξύλινα τμήματα τα έκαψαν, ενώ τα υπόλοιπα τα χρησιμοποίησαν ως οικοδομικό υλικό σε ναούς και κατοικίες. Χαρακτηριστικό είναι ότι από αυτά τα υλικά χτίστηκαν τρεις εκκλησίες στην Αρχαία Μεσσήνη. Όταν ξεκινήσαμε τις ανασκαφές μάς

έπιασε απογοήτευση. Το θέατρο ήταν ανύπαρκτο, το είχαν καταστρέψει. Υπήρχαν μόνο κάποιες πεζούλες και γύρω ελαιώνες, οι οποίοι αγοράστηκαν. Οι επιχώσεις στην ορχήστρα και το κοίλο ήταν τεράστιες. Εν τω μεταξύ, συνειδητοποιήσαμε ότι τελικά είχαν αφήσει και για εμάς αρκετά, γιατί για κάποιο λόγο τα είχαν αφήσει στη μέση. Ίσως λόγω κάποιας καταιγίδας και πλημμύρας που σκέπασε ή δεν χρειαζόνταν άλλα. Πάντως συμπτωματικά».

Πώς θα χαρακτηρίζατε αυτή την εργασία στο συγκεκριμένο σημείο της ανασκαφής;

Από το μηδέν στο είναι. Έτσι μπορεί να ειπωθεί πιο εύστοχα. Γιατί ήταν μια ανασκαφή που κράτησε χρόνια, γιατί τα πάντα ήταν γκρεμισμένα. Και ό,τι υπήρχε ήταν κάτω από το αρχικό του επίπεδο. Δεν υπήρχε τίποτα όρθιο που να λειτουργεί. Είχαν καλυφθεί με χώμα... Τελικά εδώ όλα τα μνημεία ανασυντίθενται, ανασυγκροτούνται, αναγεννιούνται. Δηλαδή μπαίνουν στη θέση τους, αποκτούν τρίτη διάσταση και λειτουργούν. Και είναι πολύ ευχάριστο που υπάρχουν τρεις χώροι ανοιχτής ακρόασης, το θέατρο, το Στάδιο και το Εκκλησιαστήριο.

Τώρα σε ποια φάση βρίσκεται το θέατρο, που ήταν και το πιο δύσκολο, και τι έπεται;

Βάλαμε δέκα σειρές εδωλίων. Καθώς καταφέραμε λίγα λίγα να τα ενώσουμε, να τα αποκαταστήσουμε, τελικά βάλαμε στη θέση τους περισσότερα από 2.000 καθίσματα και με την προσθήκη ξύλινων πολυθρόνων. Οι εργασίες στο κοίλο δεν έχουν ολοκληρωθεί και θα συνεχιστούν και μετά το καλοκαίρι. Μετά την ολοκλήρωσή τους στο κάτω κοίλους του θεάτρου υπολογίζεται ότι θα χωράει περίπου 3.500 θεατές. Νομίζω ότι είναι καλό γιατί και τώρα για την εκδήλωση τη σημερινή τα εισιτήρια έχουν γίνει ανάρπαστα. Και πάντα αυτό γίνεται, κάτι που σημαίνει ότι η Μεσσηνία ασκεί μια γοητεία.

Πρόκειται για ένα έργο ζωής;

Κοιτάξτε να δείτε, δουλεύω στη διάρκεια μιας γενιάς ολοκλήρωσης, από το 1986, και αν μου επιτρέπεται θα συνεχίσω για άλλη μία! Μακάρι.

Εγώ το αγαπώ πολύ αυτό που κάνω και εκτελώ αυτή τη δουλειά με κέφι μεγάλο παρά τις δυσκολίες και τις αντιξοότητες που αντιμετωπίζω. Και με τους εργατοτεχνίτες της περιοχής που έχουν εργαστεί οι ίδιοι, πάντα όλα αυτά τα χρόνια νιώθουμε σαν μια οικογένεια. Οι άνθρωποι που είναι από τη γύρω περιοχή μπορεί να εξαφανίζονται κατά περιόδους, καθώς λήγουν οι συμβάσεις, αλλάζουν οι διοικήσεις των υπηρεσιών ή και μένουν απλήρωτοι τε-

«Ε» με αφορμή τα εγκαίνια για την επαναλειτουργία του ιστορικού θεάτρου

Το αρχαίο θέατρο για περισσότερα από 600 χρόνια φιλοξενούσε πολιτιστικές αλλά και πολιτικές εκδηλώσεις. Στον χώρο του βρέθηκαν μεγάλες προσωπικότητες της εποχής, όπως ο βασιλιάς της Μακεδονίας Φίλιππος Ε' και ο περίφημος στρατηγός της Αχαϊκής Συμπολιτείας Φιλοποίμην ο Μεγαλοπολίτης

λευταία, ωστόσο δεν τους αλλάζω με τίποτα. Είναι εκείνοι που δουλέψαμε από την αρχή μαζί με όραμα και μεράκι. Υπάρχουν-δεν υπάρχουν χρήματα, εγώ θα συνεχίσω να ζω και να παράγω σε αυτή την περιοχή. Δεν μπορώ να δω τον εαυτό μου χωρίς την Αρχαία Μεσσήνη.

Πώς αντιδρά ο κόσμος στον χώρο; Τι θυμάστε;

Από τους τόσες χιλιάδες που περνάνε οι περισσότεροι -όλοι

μάλλον- δηλώνουν ενθουσιασμένοι από την περιοχή και τη δουλειά που γίνεται εκεί. Άλλωστε και οι ίδιοι ο Μεσσήνιοι έχουν αγκαλιάσει την ανασκαφή και έχουν συνειδητοποιήσει πόσο καλό κάνει στον τόπο τους. Γιατί είναι αλήθεια ότι η αίγλη που ασκείται είναι παγκόσμια. Άλλωστε φαίνεται και από την έκρηξη επισκεψιμότητας που έχουμε. Ξαφνικά έγινε ένα «μπουμ» και γέμισε κόσμο η Αρχαία Μεσσήνη. Τόσο πολύ κόσμο που είδαμε

φέτος δεν τον είχαμε ξαναδεί ποτέ. Όλα έπαιξαν τον ρόλο τους. Η φήμη για το Αρχαίο Θέατρο, η όλη ανασκαφή, οι διαλέξεις που κάνουμε ανά τον κόσμο.

Τι μας διδάσκει ο χώρος; Ποιες είναι οι απορίες που έχετε κληθεί να απαντήσετε πιο συχνά;

Συνήθως εύλογες για τον πληθυσμό και τον πολιτισμό του, τα αίτια καταστροφής και άλλα τέτοια. Γιατί πρόκειται για μια πό-

λη από τις πιο καλά σωζόμενες της Ελληνιστικής Περιόδου, που, όπως όλα δείχνουν, ήταν πολύ μεγάλη -10.000 κάτοικοι, τεράστιο νούμερο για την εποχή-, ήταν καλά οργανωμένη. Το κέντρο της είχε τα πάντα, οργανωμένο σύστημα αποχέτευσης και ο πολεοδόμος είχε λάβει υπόψη του όλες τις αρχές της υγιεινής. Ο κάθε πολίτης είχε το δικό του σπίτι, με χαγιάτι, αυλές πολύ όμορφα, τόσο που σήμερα νομίζεις ότι ζούμε στην αθλιότητα.

Και υπήρχε κάτι ιδιαίτερο, υπήρχε τέτοια αίσθηση της δημοκρατίας τόσο έντονη που ακόμη και τα σπίτια τους, πλούσιων ή φτωχότερων, είχαν απόλυτη ομοιομορφία. Αυτό δίνει απάντηση στη σύγχρονη μανία επίδειξης πλουτισμού και δύναμης. Αλλά δίνει απαντήσεις και στους άρχοντες που θέλουν να κυβερνούν τον τόπο. Τότε για να κυβερνήσουν έπρεπε από μόνοι τους και για την υστεροφημία τους να προσφέρουν στον λαό. Ο λαός έπρεπε να είναι ευκατάστατος και σε καλή κατάσταση για να έχουν και οι ίδιοι αξία ως άρχοντες του τόπου. Το δημόσιο καλό και αγαθό τούς ένοιαζε πάνω από όλα.

Αλήθεια, πόσους πολιτικούς έχετε ξεναγήσει στον τόπο; Ακούνε προσεκτικά τα όσα λέτε;

Έχω ξεναγήσει εκατοντάδες πολιτικούς και έχω να σας πω το εξής: Οι πολιτικοί όταν είναι στα πράγματα, και κυρίως οι πρωθυπουργοί, περνάνε και βλέπουν ακροθιγώς το χώρο σαν να μην τους ενδιαφέρει τίποτα. Όταν όμως πάρουν σύνταξη έρχονται και κάθονται εκεί με τις ώρες και λένε μακάρι να ήταν υπουργοί Πολιτισμού. Βγάλτε τα συμπεράσματά σας...

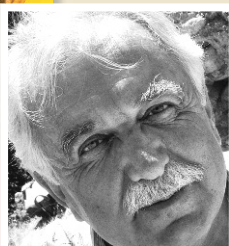
Αν πραγματικά θέλαμε, η Αρχαία Μεσσήνη θα μπορούσε να αποτελέσει το καλύτερο μοντέλο διακυβέρνησης ως παράδειγμα για το σήμερα.

Εξαντλήθηκαν τα εισιτήρια από την πρώτη μέρα

Λαμπρό γκαλντά ιταλικής όπερας στα αποψινά εγκαίνια

Θα τραγουδήσουν ο βαρύτονος Δημήτρης Πλατανιάς και η σοπράνο Τσέλια Κοστέα. Τους καλλιτέχνες θα συνοδεύει η Κρατική Ορχήστρα Αθηνών υπό τη διεύθυνση του Βασίλη Χριστόπουλου. Στη φωτό μαζί με τον βαρύτονο Δημ. Καβράκο (δεξιά)

Ο πρόεδρος του «Διάζωμα» Σταύρος Μπένος έχει συνεργαστεί και τον Πέτρο Θέμελη και εξέφρασε στην «Ε» τη βαθιά συγκίνησή του για τα σημαντικά «θυρανοίξια»

Το σωματείο «Διάζωμα» με το Φεστιβάλ Αθηνών και την Κρατική Ορχήστρα Αθηνών ενώνουν τις δυνάμεις του και, όπως στηρίζαν -άλλος πιο ενεργά, άλλος πιο συμβολικά- έως τώρα τις εργασίες, απόψε οργανώνουν ένα γκαλντά ιταλικής όπερας, υπό τη μουσική διεύθυνση του Βασίλη Χριστό-

πουλου και με σολίστ τούς διάσημους λυρικούς τραγουδιστές Τσέλια Κοστέα και Δημήτρη Πλατανιά.

Για την υλοποίηση της εκδήλωσης συνεργάζονται ακόμη η Περιφέρεια Πελοποννήσου, ο Δήμος Μεσσήνης και η ΛΗ' Εφορεία Αρχαιοτήτων. Ενθουσιώδης υπήρξε και η υποδοχή του κοινού, που έσπευσε να εξασφαλίσει εγκαίρως τα εισιτήριά του, τα οποία σχεδόν αμέσως εξαντλήθηκαν.

Το πρόγραμμα της βραδιάς αποτελείται από άριες και ορχηστρικά αποσπάσματα

από τις όπερες «Οι Παλιάντσι» του Ρουτζέρο Λεονκαβάλο (1857-1919), «Σιμόν Μποκανέγκρα», «Λα Τραβιάτα», «Ο Σικελικός Εσπερινός» και «Οθέλλος» του Τζουζέπε Βέρντι (1813-1901), «Μανόν Λεσκώ» και «Τόσκα» του Τζάκομο Πουτσίνι (1858-1924) και «Αντρέα Σενιέ» του Ουμπέρτο Τζορντάνο (1867-1948). Η συναυλία θα κλείσει με το περίφημο ντουέτο «Udite? Come albeggi» από τον «Τροβατόρε» του Βέρντι.

Για την ιδιαίτερη αυτή συναυλία η Κρατική Ορχήστρα Αθηνών, ο μαέστρος και οι σολίστ προσφέρθηκαν να συμμετάσχουν αφιλοκερδώς.